

לע"ג ר' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"ג מרת לאה אלטע דרס ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

המאור שבת אורה

אזהרה המורה! העלון מיועד אך ורק לרציניים שיודעים את חשיבות התפילה, ובשעת התפילה לא מעיינים בעלון ובשאר דברים. לעילוי נשמת ר' דוב בן ר' מאיר ז"ל

אהרי מות - קדושים

מסורת אבות

ביאורים, מוסר והנהגות הנלמדים מפרקי אבות (פרק ג)

עקביא בן מהללאל אומר, הסתפל בשלשה דברים וְאִין אַתָּה בָּא לְיַד עֲבָרָה: בחר התנא ג' דברים אלו, יען כי ישנם שלושה סיבות שגורמות חטאי בני אדם א' גאווה ב' תענוגים גופניים, ג' שכחת החשבון במרום, לכן כנגד הגאווה אמר מאין באת, וכנגד תענוגים גופניים, אמר ולאן אתה הולך, וכנגד שכחת החשבון, אמר ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. (החסידי ר' יוסף יעבץ)

עקביא בן מהללאל אומר, הסתפל בשלשה דברים וְאִין אַתָּה בָּא לְיַד עֲבָרָה: רבי הלל כגן זצ"ל הסביר פעם מה סודה של היראת חטא אותה ראו אצל הרב מבריסק זצ"ל: המשנה בסוף סוטה אומרת שבעקבתא דמשיחא ידאי חטא ימאסו. המשנה מדברת על ידאי חטא, גם מי שהוא ידא שמים מרבים, עדין אין בכלל זה הרגשה מוחשית בפגם הטמון בכל חטא ושכנת החטא שווה לאש שיש לברוח ממנה, אצל מרן הרב מבריסק ראו פחד ממשי מעבירה, אפילו אם זה נדגוד קל של עבירה. וכך סיפר בנו רבי משולם דוד הלוי שליט"א: פעם בליל שבת, נכנס אחד ממתפללי המנין לחדר ששימש את בני הבית לאכילה. על השולחן היה מונח נר בתוך קערה, האיש התקרב לנר כדי להיטיב לראות בספר שניצרך לעיין, והנר נפל וכבה. אותו אדם ניגש לרב והתנצל שעקב מעשיו יצטרכו בני הבית לאכול בחשכה. אמר לו הרב: אינני מבין אותך, שאני הולך במסדרון הסמוך אני כולי בפחד הנר ואיך יכולת להתקרב אליו כל כך מבלי חשש לכיבוי הנר?! (הרב מבריסק)

רבי חנניא בן תרדיון אומר, שנים שישבין וְאִין בִּינְיָהוּ דְבְרֵי תוֹרָה, הָרִי זֶה מוֹשֵׁב לְצִיִּים שְׁנָאָמֵר (תהלים א), וּבְמוֹשֵׁב לְצִיִּים לֹא יֵשֵׁב: כי בודאי כונת התנא לומר, על אנשים שהם ידאי שמים, לכן באמת יפלא, איך אפשר אשר ישבו שנים שהם ידאי שמים, ולא ידברו שום דבר תורה, בודאי הוא לא בגללם אלא המקום גורם, שישבו שם מקורם לציים, לכן אי אפשר לחול שם קדושת התורה וזה באמת נלמד מן הפסוק, שם נאמר אֲשֶׁרִי הָאִישׁ ... וּבְמוֹשֵׁב לְצִיִּים לֹא יֵשֵׁב: היינו במקום שישבו לציים מקודם, לא ישב למען לא תויק לו טומאת המקום, וזה שסיים התנא, אשר אם יושבים שנים, ויש ביניהם דברי תורה, אזי השכינה שורה שם, בגלל המקום שהוא קדוש וטהור. (שפתי צדיקים"ב שר"מ מכל מולאטשוב ז"ע)

רבי חנניא בן הקנה אומר, כָּל הַמְּקַבֵּל עֲלָיו עַל תּוֹרָה, מְעִבְרִין מִמֶּנּוּ עַל מַלְכוּת וְעַל דֶּרֶךְ אֶרֶץ. וְכָל הַפּוֹרֵק מִמֶּנּוּ עַל תּוֹרָה, נוֹתְנִין עֲלָיו עַל מַלְכוּת וְעַל דֶּרֶךְ אֶרֶץ: הנה ידוע אשר מחשבה טובה הקב"ה מצרף למעשה, לא כן מחשבה רעה אינה מצטרפת למעשה, לכן הקבלה לבדה שמקבל אדם על עצמו עול תורה, אף שלא למד עוד, מצילה אותו מעול מלכות ודרך ארץ, אבל בפורענות אינו כן, ורק הפורק ממנו עול תורה במעשה, רק אז נותנים עליו עול מלכות ודרך ארץ. (בתי אבות)

הוא היה אומר, חביבי אדם שִׁנְבָרָא בְּצִלָם. חֶבֶד יְתֵרָה נוֹדְעַת לוֹ שִׁנְבָרָא בְּצִלָם: שח מרן הרב שך זצ"ל: חשבת פעם מדוע בבית המרחץ רואים אנשים מדברים בנסות וצעקות אף שברוך כלל אינם נוהגים כך. הטעם לכך הוא, כי הלבוש למרות שהוא נראה חיצוני בכוחו להשפיע על האדם ולתת לו הרגשת נכבדות. בבית המרחץ אנשים ללא בגדיהם, הדבר משפיע עליהם מיד לאבד את הרגשת המכובדות העצמית והם נוהגים שלא בהנהגת הדרך ארץ המקובלת אצלם תמיד. הוסיף מרן זצ"ל, כי מה שברוך האחרון בעולם הנכרי והחילוני הולכים במלבושי פריצות, אין זה רק בעיה חיצונית, אלא הדבר מעיד על הרדידות והירידה של דורנו. פעם גם גוי הלך במלבושים מכובדים, אך כיום דור של פריקת עול והדבר מתבטא במלבושים פרוצים ומשוונים. (שימשה של תורה ח"ב)

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה: במסכת הוריות (ג, א) נאמר על מעלת התורה הקדושה, "יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים". והדבר תמוה, מה ענין זה אצל זה, ומדוע ראו להחשיב את התורה דוקא מכהן גדול. כתב רבי שלמה היימן זצ"ל, כי רבי חיים עוזר גרודז'נסקי זצ"ל שמע מה שתייך בזה סבו, רבי ישראל סלנטר זצ"ל: הנה כי כן, האדם היותר קדוש מכלל עם ישראל היה זה הכהן הגדול. היום הקדוש ביותר מכל ימות השנה הרי הוא יום הכיפורים, ואילו המקום הקדוש ביותר בתבל הוא קדש הקדשים. נקל לתאר אפוא כמה קדושה תמצא אם אך יתאחדו שלוש קדושות הללו לשעה אחת יחדיו, מה נוראה ונשגבה היא הקדושה הזו. אף על פי כן, אמרו חז"ל, "יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים". הוי אומר, קדושת התורה עוד יותר גדולה ונשגבה מכהן גדול שנכנס ביום המקודש ביותר לקדוש הקדשים, ואף על פי שמאחד בזה את שלוש הקדושות הנוראות ביותר לישראל. ללמדך עד כמה מעולה וגדולה היא קדושת התורה על פני כל קדושה אחרת. (פנינים משלחן נבוה)

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקים: אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: הואיל ונתקדשתם לשמי עד שלא בראתי העולם היו קדושים כשם שאני קדוש (מדרש תנחומא קדושים ב). את דברי המדרש ביאר המגיד מדובנא על פי משל: עשיר גדול גר בעיר קטנה, ולו בת יחידה. וגמר בדעתו ללכת ולתור בארץ ולבקש לה חתן מופלג. הגיע בדרכו אל ישיבה גדולה אשר במרחקים, וביקש מראש הישיבה שיבחר לו חתן מתמיד וירא שמים, והעשיר התחייב לשלם את כל ההוצאות. אמר לו הרב שיש בישיבה חתן מיוחד ומעולה מכל בני הישיבה, אם בשכלו הוץ ואם בהתמדתו הבחור נפגש עם בתו ולאחר זמן מסויים נשא אותה לאשה. עברו כמה חודשים מזמן הנישואין, והנה ראה העשיר שחתנו מתעצל בלימודו, ולומד רק שעה שעתיים ביום, והיה מתמרמר על זה מאד. קרא לחתנו והוכיח אותו על זה. ענה החתן ואמר: שאל נא את השמש אם אחד מכל בני העיר פותח ספר פעם בחדש, ואילו אני ברוך השם לא עובר עלי חודש ואפילו שבוע בלי עסק התורה, וגם אם לא אלמד כל ימי ואשכח מה שאשכח, עם כל זה יהיה נשאר בידי הרבה יותר מאשר תמצא בכל בני העיר הזאת. השיב לו חותנו: דע לך כי לא על דעת כן לקחתך לחתן, לא לקחתך בעיר הזאת כדי שתהיה מעולה בין אנשי העיר, אלא זכור נא שלקחתך מישיבה פלוגית בהיותך המעולה והמצויין מבין כל בני הישיבה, ולכן צריך אתה להיות מתמיד בהשוואה לבני הישיבה, שכולם מתמידים וגדולי תורה, ולא בהשוואה לעיר הזאת שכולם אנשים פשוטים. הנמשל, זאת היא טענת הקדוש ברוך הוא נגד ישראל שרוצים למצוא חן, בטענה שהם טובים וצדיקים בהשוואה לפחותים ולכופרים, ועל זה אומר הקדוש ברוך הוא לישראל: "הואיל ונקדשתם לשמי עד שלא בראתי העולם", דהיינו עוד בטרם נראו הפחותים והכופרים בעולם, הנה מאז ומקדם קדשתי אתכם לשמי, ואם כן "היו קדושים כשם שאני קדוש", בלי השוואה לזולת (לבוש יוסף-ישם אהל יעקב).

ואהבת לרעך כמוך אני ד': בנמרא (שבת, ל"א) מסופר על גוי שבא ללמוד כל התורה כולה מפי הלל על רגל אחד והשיבו: "דעלך סני לחברך לא תעביד". (מה ששנאו עליך לא תעשה לחברך) לכאורה יש להקשות, מה טעם אמר לו בלשון זו ולא כפי שכתוב בתורה "ואהבת לרעך כמוך"? אלא שמושגי הפיסגה אשר גוי מסוגל לקלוט בשכלו זהו רק הצד השלילי, לא לגרום רעה לזולת. אסור להכאיב לאף איש, ואילו את הצד החיובי, לאהוב את השני כנפשו, אין שכלו מסוגל לתפוס כל עיקר, לכן דיבר הלל אל הגוי בשפה המובנת לו. (חידושי הרי"ם)

סיפור מההפטרה

ועל הכל...

"פרפראות"

בעל הבית, עשיר, סיפר לרב הקהילה, כי הוא מחפש לבתו חתן כהן דווקא. תמה הרב ושאל, הרי גם החתן הראשון שלך הוא כהן, מה לך ולכהנים דווקא?... השיב אותו בעל הבית - כאשר דודי זכורנו לברכה נפטר, עשיר גדול, הבחנתי איך שחתניו התוכחו על הירושה עוד בעודו מוטל על הארץ, מכוסה בטליתו, לפני צאת הלוויה. מאז, אמרתי בליבי, כאשר אני אחפש חתנים לבנותי אבקש כהנים דווקא, כדי שגם אם יריבו, זה לא יהיה לידי ממש, לפחות מחוץ לבית, בחצר או במקום אחר.

"ענין של טעם"

הטעם שאומרים בברכת התורה "נותן התורה" אפילו שכבר נתנה, לפי שהקב"ה נותן בכל יום לכל אחד ואחד חלקו המגיע ומוכן לפניו, כשיעין ויטריח את עצמו כמו שצריך. (מהר"ל מפראג)

"מפי כתבם"

מספרים על רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שפעם שאל בחור מה דינה של "סירכא בפסי ביראות"... הבחור לא ידע להשיב וטען שלא למד מסכת "עירובין". חיך רבי איסר זלמן ואמר: גם בלי ללמוד מסכת עירובין עליך לדעת מה הם "פסי ביראות", שיהיה לך מושג בענין! "פסי ביראות" סביב בורות המים, תיקנו חכמים להעמיד ארבע פסים עמודים, ועל ידי זה הותר לטלטל שם. "סירכא", לעומת זאת, הוא בכלל מושג הלכות מהלכות שחיטה שבמסכת חולין. או אז, היית מבין שהשאלה מה דינה של "סירכא בפסי ביראות" אינה אלא בדיחה בעלמא, שמי שאינו תופס זאת - סימן שלא קיבל מימיו אפילו מושגים מינימליים בשני חלקים חשובים אלו מהתורה... גם מי שלא למד עירובין מעולם צריך שיהיה לו לכל הפחות "מושגים" בעירובין, שידע לפחות מהו "פסי ביראות" ושידע ש"סירכא" לא קשורה אליה. כל מקצוע בתורה גם אם איננו לומדים אותו אבל מעט אינטליגנציה צריך שיהא לכל אחד. הקדמה זו נועדה להבהיר נקודה אחת: גם אם איננו יכולים להגיע ליריעת נושא התפילה כולו על בוריו, אבל קצת אינטליגנציה צריך שתהיה לנו. מוכרחים לקבל מושגים, איזושהי ידיעה על המינה הכללי והתוכן של התפילה. הגמרא במסכת מגילה (ו' ע"ב) מבארת בהרחבה את ענין סדר הברכות שבתפילת שמונה עשרה, את הקשר בין כל ברכה לברכה שבאה אחריה, ומדוע נקבעה הברכה דווקא ראשונה, שניה, שביעית או שמינית, ולא לפני או אחרי כן וכו', יעויין שם. ומקובלנו בשם רבי איצ'לה פטרבורג זצ"ל שלימד גמרא זו, הוא סגולה לכוונה בתפילה. מי שינסה זאת יזכה לדעת עד כמה הדברים נכונים, ויזכה לכוון יותר טוב בתפילתו לפחות יומיים-שלושה נשזה הרבה זמן ביחס לכוונה בתפילה! מדוע זה כך? כי כאשר אדם סדר בדברים, איך ברכה אחת קשורה לחברתה הקודמת לה - הדבר נותן לו יצאה אחר בתפילה. כשיודע הוא שדעת קשורה לתשובה, תשובה קשורה לסליחה, סליחה לגאולה, ולרפואה וכן הלאה, שאין אלו קטעים בודדים אלא הכל בנוי כאריח על גבי לבנה - יש לו טעם והנאה בתפילתו. (רבי שמשון פינקוס זצ"ל)

"מקום לשאלה"

שאלה: איך יתכן שיש דין שליחות לגוי, שיחשב מה שהשליח הגוי עשה כאילו היהודי עשה?

תשובה: אם הגוי עובד בשכר, יש דין שליחות לגוי, שהגוי נחשב כמו פועל, ופועל מעשה ידו, נחשב כמו שהבעל הבית עשה, ויכול לברך עליו, כגון אם עשה הגוי מעקה, הבעל הבית יכול לברך על זה שזה נחשב כאילו הבעל הבית עשה את המעקה. (מנהג אפרים הלכות שלוחים סימן י')

וגדרתי את פריצתן וקרתן אקים ובגיתיה פימי עולם: סיפר רבי יעקב גלינסקי זצ"ל: בעיר בריסק התלכחה מלחמת בחירות לועד הקהילה. מצד אחד נצבה רשימת היראים, שמועמדיה זכו לגיבויו של הרב, רבי יצחק זאב מבריסק זצ"ל. מהצד השני, רשימת פורקי העול שביקשו לבטל השגחת הרב על השחיטה ולבטל את הפניית תקציבי הקהילה, בין השאר, לתמיכה בחינוך התורני ובתחזוקת מקוה הטהרה. המערכה התנהלה בעיקרה באמצעות מודעות רחוב, פסקוילים, שהודבקו בעיקר על קירות בתי הכנסת, מקום כינוסם של היהודים, וכל צד ניסה למשוך אהדתם של ההמונים, פשוטי העם, שבהצבעתם יקבע צביון הקהילה. שני הצדדים הדפיסו מודעותיהם בבית הדפוס היחיד בעיר. הלה היה המרויח היחיד מהתלשטות הרחוקה, מהכרוזים וכרוזי הנגד. בגדר חובת ההשתדלות העביד המדפיס כל כרוז שהוזמן לצד שכנגד, שיכין תגובה הולמת ויגביר את גובה הלהבות. הבחירות היו אמורות להתקיים במוצאי שבת. ביום חמישי ישבו הנציגים החרדיים בבית הרב, לסיכום המערכה. סיפרו על ההשמעות וההכפשות נגדם, על מערכת השקרים והעלילות שנקמה ועל ההסתה הפרועה כאילו נציגי החרדים מתעלמים ממצוקות ההמונים העמלים ואינם דואגים לרווחתם, ואת כל התקציב מפנים הם לענייני דת. בעוד שהרב דאג כל כך לכל יהודי והיה קשור לכל מצוקה. כמה צדקה חולקה, כמה עזרה ומתן בסתר. ולהיפך, הלא הנציגים החילוניים ידועים בנהנתנותם, וידאגו רק לחונם. הוחלט להדפיס מודעה מסכמת שתודבק בערב שבת בפתחי כל בתי הכנסת, תעלה על נס את פעילותם המסורה של העסקנים החרדיים ודאגתם לציבור הרחב ורווחתו, ותוקיע את ארחות חייהם ונהנתנותם של המעמידים האחרים. ניסחו את המודעה שבערה את ביקורתו המודוקת של הרב, אבל ביקש לטאור שתודפס תובא בפניו לדאות האין בה טעויות ושגיאות, כי זו המודעה הגורלית שתכריע את המערכה. בשעת לילה מאוחרת נמסרה המודעה לבית הדפוס. שעה לאחר מכן, נמסר העתקה למפלגה היריבה. איזו סערה עוררה! דוקא משום שכל מילה בה אמת, דוקא משום שהרשימה כל כך בשיעוניה, החליטו שההגנה הטובה ביותר היא ההתקפה. הגיבו על סעיף אחר סעיף בלשון בושה, בנאצות והשתלחיות. פגעו בנציגים אישית, ולא פסחו אף על הרב. פנו אל הרבדים האפלים ביותר שבנפש האדם, ובאשמורת הבוקר מסרו את מודעתם לבית הדפוס. בשעות אחר הצהריים של ערב שבת נמסרו המודעות למזמנים, שמהרו אתן אל הרב מבריסק. הציגו בפניו מודעה לדוגמה: "היכן כולך" שאל. מדוע צריך הוא את כולך, כדי לאשר די מודעה אחת. אבל דברו היה לחוק. שטחו על השולחן את ערימת המודעות. נתנו וקרא בתשומת לב, שורה אחר שורה. סיים, והביע שביעות רצונו: "טוב מאוד!" טוב מאד! הפנימי, העסקנים וזרחו. נחן שוב, ואסף את ערימת המודעות. פנה עמה אל החרד הפנימי, ויצא אליהם בידים ריקות. נדהמו. מה זאת? הסביר הרב: "המודעות נפלאות, מתנוצצות בבהירות, משכנעות בעליל. אבל השעה מאוחרת. וכשתשלוח נערים משולהבים להדביק על כתלי בתי הכנסת עלולים הם לגלוש מבלי משים מעבר לשקיעת החמה ולהכנס לספק חילול שבת. לכן החלטתי לגנוסם!". אבל בלעדס, נפסיד את המערכה! קוננו העסקנים. השיבם הרב: "הכתוב אומר: סוס מוכן ליום... מלחמה, ולהי התשועה" (משלי כא, לא). כלומר, התוצאה ממרום, אלא שעלינו מוטלת חובת ההשתדלות. ואם כרוכה היא בספק איסור, לא זו ההשתדלות אודותיה נצטוונו! ואכן, חששם התאמת. כתלי בית הכנסת השחירו ממודעות הענק של החילוניים, שהשיבו בשצף קצף להאשמות החרדיים. אותן האשמות שלא פורסמו, מכיון שהרב גנן את המודעות שהוכנו. המוני היהודים שעלו לקבל את השבת עצרו וקראו את המודעות המתלהמות, את הביטויים הפוגעים והגידופים הזולים ולא הבינו על מה יצא הקצף, מדוע לתקוף כך ולהשמין בפראות. הגיסוח הזול והירוד, ההשתלחות הפרועה חסרת הרסן, קוממה. אילו היו המודעות מודבקות, היו קוראים אותן מערכה מול מערכה, ומבינים שאין זו אלא תגובה, גם אם חסרת טעם ורמה. אבל עתה, נתפסה ההשתלחות כהתקפה מרשעת וזדונית, פוגעת ומקוממת, והיתה לשליחת היום. כמחאה נגדה, הצביעו המוני יהודי בריסק ברוב גורף בעד רשימת היראים המתקפת, שזכתה ברוב עצום. "רואים אתם", אמר הרב מבריסק, "אין מרויחים מעבירה, ולדי התשועה!" (הגדת)

מפתחמי אורייתא

פתגמים, נצנוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

ישנם הרבה נותני עיצה לאחרים, ומעט לעצמם. (חזון נחום)

המקנא והחמדן: שניהם עיניהם רעה בשל אחרים. (כתר חוכמה)

טוב יותר לשתוק, ויאמרו לך לדבר, מאשר לדבר, ויאמרו לך לשתוק (אורחות צדיקים)